

e-ISSN: 2630-631X

Article Type

Research Article

Subject Area

Child Development

Vol: 8 Issue: 65

Year: 2022 November

Pp: 2207-2215

Arrival

08 October 2022

Published

30 November 2022

Article ID 66235

Doi Number

<http://dx.doi.org/10.29228/smrj.66235>

How to Cite This

Article

Çakmak, A. ve

Özdemir, S. S. (2022).

"Farklı Tür Liselere

Devam Eden

Öğrencilerin Yaşam

Becerilerinin

İncelenmesi",

International Social

Mentality and

Researcher Thinkers

Journal, (Issn:2630-

631X) 8(65): 2207-

2215

Social Mentality And
Researcher Thinkers is
licensed under a

Creative Commons

Attribution-

NonCommercial 4.0

International License.

Farklı Tür Liselere Devam Eden Öğrencilerin Yaşam Becerilerinin İncelenmesi

Examining The Life Skills Of Students Attending Different Types Of High Schools

Aygen Çakmak¹ Sara Serap Özdemir² ¹ Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Kırıkkale, Türkiye² Yüksek Lisans Öğrencisi., Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye

ÖZET

Yaşam becerileri bireylerin yaşamın talepleri ve zorluklarıyla etkili bir şekilde başa çıkmasını sağlayan uyumlu ve olumlu davranış becerileridir. Sosyal normlara ve topluluk beklentilerine göre büyük ölçüde değişmekte olup bireylerin toplulukların aktif ve üretken üyeleri haline gelmelerine yardımcı olan problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim becerileri, karar verme, yaratıcı düşünme, kişilerarası iletişim, öz farkındalık oluşturma becerileri, empati, stres ve duygularla başa çıkma gibi beceriler yaşam becerileri olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada, farklı tür liselere devam eden öğrencilerin yaşam becerilerinin çeşitli değişkenler açısından araştırılması ve farklı tür liselere devam etme durumunun yaşam becerileri üzerindeki etkisinin farklılık oluşturup oluşturmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma; 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale ilinde basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Lisesi, İmam Hatip Lisesi ile Spor Lisesi'nde 9, 10 ve 11. sınıflarda eğitim gören (n=715) öğrenciler ile yürütülmüştür. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ve Kutsal ve Nazlı (2021) tarafından geliştirilen "Yaşam Becerileri Ölçeği -Lise Formu" ile toplanmıştır. Kullanılan ölçek; sorumluluk, kariyer planlama, kişilerarası iletişim, kendini tanıma alt boyutlarını içeren 16 maddeden oluşmaktadır. Veriler; betimsel istatistiklerin yanında ANOVA analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; okul türünün yaşam becerileri ölçeği alt boyutlarına ait puan ortalamaları ile toplam puan ortalamalarında anlamlı farklılık oluşturduğu, Spor Lisesine devam eden öğrencilerin yaşam becerileri puanlarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Kız öğrencilerin yaşam becerilerinin erkek öğrencilerden, 16 yaşındaki öğrencilerin yaşam becerilerinin 15 yaş ile 17 yaş öğrencilerinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Becerileri, Sorumluluk, Kariyer Planlama, Kişilerarası İletişim, Kendini Tanıma

ABSTRACT

Life skills are adaptive and positive behavioral skills that enable individuals to effectively cope with the demands and challenges of life. It varies greatly according to social norms and community expectations, and skills such as problem solving, critical thinking, communication skills, decision making, creative thinking, interpersonal communication, self-awareness building skills, empathy, coping with stress and emotions are considered life skills that help individuals become active and productive members of communities. In this study, it was aimed to investigate the life skills of students attending different types of high schools in terms of various variables and to examine whether the effect of attending different types of high schools on life skills makes a difference. Research was carried out in the 2021-2022 academic year, with students (n=715) studying in 9th, 10th and 11th grades in Science High School, Anatolian High School, Technical High School, Imam Hatip High School and Sports High School selected by simple random sampling method in Kırıkkale province. The research data were collected with the "Personal Information Form" prepared by the researchers and the "Life Skills Scale -High School Form" developed by Kutsal and Nazlı (2021). Scale used consists of 16 items including responsibility, career planning, interpersonal communication, self-knowledge sub-dimensions. Data, in addition to descriptive statistics, was evaluated by ANOVA analysis. As a result of the research, it was found that the school type had a significant difference between the average scores of the life skills scale sub-dimensions and the total score averages, and the life skills scores of the students attending Sports High School were lower than the other groups. It was determined that the life skills of female students were higher than male students and the life skills of 16-year-old students were higher than those of 15 years and 17 years old students.

Keywords: Life Skills, Responsibility, Career Planning, Interpersonal Communication, Self-Knowledge

GİRİŞ

Büyüme ve gelişmenin en hızlı olduğu, çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi ergenlik dönemidir. Ergenlik döneminde birey fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal gelişim alanları hızlı bir gelişim göstermektedir. Ergenlik döneminde empati kurabilme, davranışlarının sonuçlarını kestirebilme, sorumluluk alabilme, kendini tanıma, kişilerarası iletişim kurabilme gibi soyut düşünme kapasitesini içeren özellikler daha çok gelişir. Bu nedenle ergenlik, kişinin yaşamında bir dönüm noktasıdır, bu da potansiyelin artması ve aynı zamanda daha büyük bir başa çıkma dönemidir (Ulus, 2018).

Günümüzde ergenlik dönemi de dahil olmak üzere bireylerin yalnız düşünsel becerilere sahip olması anlayışı değerini kaybederek çok yönlü becerilere sahip olma fikri ön plana geçmiştir (Kutsal ve Nazlı, 2021). Yaşam becerileri de çok yönlü yeteneklere sahip olma durumunu ifade etmekle birlikte birden fazla alt boyuttan oluşmaktadır. Sorumluluk alt boyutu; öğretilen bir davranış olarak karşımıza çıkmaktadır (Özen, 2015). Sorumlu birey benlik algısı gelişmiş, kendinin farkında olan, yaptığı davranışlar sonucunda sorumluluk alabilecek düşünce yapısına sahip bireylerdir (Gökalp, 2021). Kariyer planlama alt boyutu; bütünüyle kişinin çalışma hayatında nasıl başarı sağlayacağına ilişkin bir süreçtir (Atalay, 2021). Hedeflenen kariyer yolunda ilerleme sağlamak için kişinin verimli ve etkin bir şekilde çalışması gerektiğini ifade etmektedir (Bulgur ve Bal, 2021). Kişilerarası iletişim alt boyutu; en az iki kişinin birbirleriyle sözlü veya sözsüz olarak gerçekleştirebildikleri iletişim modelidir (Kaban, 2019). Ayrıca kişilerarası iletişim, diğer bireylerin varlığına

saygı gösterildiğinde belirgin duruma gelebilmektedir (Çikrikci ve Çinpolat, 2021). Kendini tanıma alt boyutu; bireyin düşüncelerinin, duygularının, istek ve gereksinimlerinin, güçlü ve güçsüz yanlarının, hedef ve değerlerinin, alışkanlıklarının farkında olmasını ifade etmektedir (Altınova ve Çiftçi, 2013). Ayrıca kendini tanıma içsel bir sürecin gelişimi ile paralel olarak çevre ile iletişimi de pozitif yönde etkilemektedir. (Tekke ve Coşkun, 2019). Ayrıca yaşamdaki problemler ile başa çıkabilmek için zihinsel, duygusal ve fiziksel alanların gelişmesine yardımcı olan yetenekleri kapsamaktadır (Cesim ve diğerleri, 2019). Bu yetenekler karşılaşılan sürekli zorlukların hafifletilmesi açısından önemlidir (Huang ve diğerleri, 2020). Aynı zamanda hiçbir yaşam becerisi tek başına kullanılmaz ve tüm alt boyutların etkileşimi ile anlamlı hale gelir (Dhingra ve Chauhan, 2017). Bu alt boyutların aktif kullanımı ise bireylerin kendileri ve başkaları ile ilgili düşüncelerini etkiler, bu da bireylerin kendine güvenini ve saygısını artırır.

Bireyin yaşam becerilerini aktif kullanabilme yeteneğini kazanabilmesi için ilk önemli yer, bulunduğu aile ortamıdır. Anne ve babanın bilinçli bir yönlendirme yapması önemlidir. Bunun yanı sıra okullara ve öğretmenlere de büyük sorumluluklar düşmektedir. Okullarda özellikle erken çocukluk döneminden başlamak üzere yaşam becerileri öğretimi bireyin ilerleyen yaşamı için çok büyük öneme sahip olduğu bilinmektedir (Şimşek, 2019). Özellikle ergenlik döneminde lise öğrencileri, birtakım yaşam becerilerine sahip olmaları ve bu özellikleri geliştirebilmeleri bakımından önemli bir gruptur (Bozdağ ve Sarı, 2021). Çünkü ergenlerin ihtiyacını karşılayacak olan yaşam becerileri eğitimi, bireyin gelişme sürecine ilişkin asıl görevleri başarmayı hedeflemektedir (Özmete, 2009). Bu nedenle, yaşam becerileri ile ilgili yeterliliklere ilişkin bilgilerin okul bağlamında yeterince kapsanıp kapsamadığını anlamak önemlidir. Kutsal (2018) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören lise öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada yaşam becerileri psiko-eğitim programının yaşam becerilerinin artmasında ve problem davranışların azalmasında etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca yaşam becerileri ergenlerde bütünsel gelişimi, psikososyal yeterliliği ve akademik becerileri desteklemesi açısından gereklidir (Shek ve diğerleri, 2021). Türkiye'de yaşam becerilerine dair farklı yaş gruplarında çok az sayıda çalışmanın mevcut olduğu görülmektedir (Özmete 2009, Bahçeci ve Kuru 2008, Göl-Güven 2019, İşmen-Gazioğlu ve Canel 2015).

Bundan dolayı farklı tür liselere devam eden öğrencilerin yaşam becerilerinin ne düzeyde olduğunu, farklı tür liselerde eğitim görmelerinin öğrencilerin yaşam becerilerine ne gibi yansımalarının olduğunu bilmesi gerekmektedir. Bu nedenle öğrencilerin yaşam becerilerinin incelenmesinin alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

MATERYAL VE YÖNTEM

Amaç

Araştırmada, farklı tür liselere devam eden 9,10 ve 11. sınıf öğrencilerinin yaşam becerilerini incelemek, yaşam becerilerinde öğrencilerin okul türü, cinsiyet, yaş gibi değişkenlerde farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırma Deseni

Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, araştırma kapsamına giren nesne, olay ya da bireyi mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlar (Karasar, 2012). Araştırmanın bağımlı değişkeni farklı türde liselere devam eden öğrencilerin yaşam becerileridir. Bağımsız değişkenler ise, öğrencilerin okul türü, cinsiyeti ve yaşlarıdır.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Kırıkkale il merkezinde bulunan Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Lise, İmam Hatip Lisesi ve Spor Lisesi'nde 9,10 ve 11. sınıflarda eğitimine devam eden toplam 715 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrenci ve ailelerine ait demografik bilgiler Tablo.1' de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya dahil edilen öğrenci ve ailelerine ait demografik bilgiler

Cinsiyet	n	%
Kız	371	51,9
Erkek	344	48,1
Yaş		
15 yaş	324	45,3
16 yaş	210	29,4
17 yaş	181	25,3
Okul Türü		
Fen Lisesi	140	19,6
Anadolu Lisesi	178	24,9
Mesleki ve Teknik Lisesi	144	20,1
İmam Hatip Lisesi	140	19,6
Spor Lisesi	113	15,8
Sınıf		
9. Sınıf	248	34,7
10. Sınıf	239	33,4
11. Sınıf	228	31,9
Kardeş Sayısı		
Tek çocuk	27	3,8
Bir Kardeş	240	33,6
İki ve üzeri kardeş	448	62,6
Gelir Düzeyi		
Gelir giderin altında	272	38,0
Gelir gidere eşit	356	49,8
Gelir giderin üstünde	87	12,2
Anne Eğitim Durumu		
Okuryazar/İlkokul	219	30,6
Ortaokul	156	21,8
Lise	223	31,2
Üniversite	117	16,4
Baba Eğitim Durumu		
Okuryazar/İlkokul	95	13,3
Ortaokul	125	17,5
Lise	279	39,0
Üniversite	216	30,2
Toplam	715	100,0

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin %51,9'u kız, %48,1'i erkektir. Lise öğrencilerinin, %45,3'ü 15 yaş, %24,9'unun okul türü Anadolu Lisesi, %34,7'si 9.sınıf, %62,6'sı iki ve üzeri kardeşe sahiptir. Öğrencilerin %49,8'i gelir düzeylerini gelir-gidere eşit olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin annelerinin %31,2'si, babalarının ise %39'u lise mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama amacıyla öğrenciler ve aileleri tanıtıcı bilgileri içeren "Kişisel Bilgi Formu", öğrencilerin yaşam becerilerini değerlendirmek için Kutsal ve Nazlı (2021) tarafından geliştirilen "Yaşam Becerileri Ölçeği – Lise Formu" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu'nda; lise öğrencilerinin cinsiyet, yaş, okul türü, sınıf, kardeş sayısı, gelir düzeyi, anne-baba öğrenim durumuna ait sorular yer almaktadır.

Yaşam Becerileri Ölçeği – Lise Formu

Kutsal ve Nazlı (2021) tarafından geçerlilik güvenilirliği yapılan "Yaşam Becerileri Ölçeği-Lise Formu" kullanılacaktır. Yaşam Becerileri Ölçeği-Lise Formu toplam 16 madde içeren dört alt boyuta sahiptir. Sorumluluk (SO) alt ölçeği "Okulumla ilgili sorumluluklarımı yerine getiririm." Kariyer Planlama (KP) alt ölçeği "Mesleki hedeflerime ulaşabilmek için planlar yaparım." Kişiler Arası İletişim (Kİ) alt ölçeği "Konuşurken göz teması kurarım." Kendini Tanıma (KT) alt ölçeği "Güçlü yönlerimin farkındayım." gibi özellikleri ölçer. Beşli likert derecelendirmeye (Hiçbir Zaman-Her Zaman) sahip ölçekte ters puanlanan madde yer almamakta, her madde 1 ile 5 puan aralığında puanlanmaktadır. Her bir alt ölçek 4 maddeden oluşmakta ve alt ölçeklerden en düşük 4 puan en yüksek 20 puan alınmaktadır. Ölçekten en düşük 16 ve en yüksek 80 puan alınmaktadır. Faktör analizi sonucunda toplam varyansın %52 olduğu, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ($\chi^2=255,32$, $sd=100$, $RMSEA=.059$, $SRMR=.0511$, $NNFI=.930$, $CFI=.942$) modelin iyi uyuma sahip olduğu

belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları .83 ve .81 olarak belirlenmiştir. Bu çalışma için iç tutarlılık katsayısı 0,83 olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada Kırıkkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve Kırıkkale Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izinler alınmıştır. Araştırma verileri 2021-2022 eğitim öğretim yılı Nisan - Mayıs aylarında toplanmıştır. Veri toplama aşamasında okul idareci ve öğretmenler ile görüşülerek uygun zamanlar belirlenmiştir. Öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş, Kişisel Bilgi Formu ile Yaşam Becerileri Ölçeği'nin uygulanması konusunda açıklamalar yapılmıştır. Kişisel Bilgi Formu ile Yaşam Becerileri Ölçeği'nin öğrenciler tarafından tamamlanması yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür. Ölçme araçları her okuldan lise bir, iki ve üçüncü sınıf düzeylerine uygulanmış ve toplamda 715 öğrenciye ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS programı kullanılarak değerlendirilmiş, Yaşam Becerileri Ölçeğine ilişkin alt boyutlara ait puanların normal dağılıp dağılmadığı Kolmogorov-Smirnov testiyle belirlenmiştir. p değerlerinin, 0,05'ten büyük olması verilerin normal dağılım gösterdiğine, 0,05'ten küçük olması verilerin normal dağılmadığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2019). Tablo 2' de Yaşam Becerileri Ölçeğine ilişkin normallik testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 2. Yaşam Becerileri puanlarına ilişkin normallik analizi sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Basıklık	Çarpıklık
	z	sd	p	Skewness	Kurtosis
Sorumluluk	,106	715	,000	,442	-,341
Kariyer Planlama	,111	715	,000	,478	-,270
Kişilerarası İletişim	,115	715	,000	,750	,410
Kendini Tanıma	,119	715	,000	,646	,048
Toplam Yaşam Becerileri	,060	715	,000	,470	,064

Tablo 2' de; öğrencilerin yaşam becerileri ölçeğine ait dağılımların normal olmadığı saptanmıştır ($p < .05$). Ancak; Tabachnick ve Fidell (2013)'e göre Skewness ve Kurtosis değerlerinin -1,5, +1,5 aralığında olması verilerin normal dağılımı için yeterli görülmektedir. Elde edilen sonuçlar normal dağılım gösterdiğinden, verilerin değerlendirilmesinde betimsel istatistiklerin yanında ANOVA kullanılmıştır. Öğrencilerin yaşam becerileri puan ortalamalarının okul türüne göre karşılaştırılmasında alt boyutları ve toplam puan ortalamalarına göre değerlendirme yapılırken, cinsiyet ve yaş değişkenlerinin yaşam becerisi puanlarında anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığı belirlenirken genel toplam puan ortalamaları değerlendirmeye alınmıştır. Sonuçlar, $p < 0,05$ ve $p < 0,01$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Bu araştırma, farklı tür liselerde eğitime devam eden 9, 10 ve 11. sınıf öğrencilerinin yaşam becerilerini incelemek, yaşam becerilerinde öğrencilerin devam ettikleri okul türü, cinsiyet, yaş gibi değişkenlerin farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin okul türüne göre yaşam becerileri ölçeği puan ortalamaları standart sapmaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Ölçek	Okul Türü	n	$\bar{x}$	SS	F	P
Sorumluluk	¹ Fen Lisesi	140	9,15	2,78	8,090	,000** 1>5
	² Anadolu Lisesi	178	8,73	2,69		
	³ Mesleki ve Teknik Lisesi	144	8,30	2,95		
	⁴ İmam Hatip Lisesi	140	8,62	3,31		
	⁵ Spor Lisesi	113	7,16	2,89		
Kariyer Planlama	¹ Fen Lisesi	140	8,95	3,00	6,671	,000** 1,2,3,4>5
	² Anadolu Lisesi	178	8,46	2,62		
	³ Mesleki ve Teknik Lisesi	144	8,65	3,12		
	⁴ İmam Hatip Lisesi	140	8,42	2,99		
	⁵ Spor Lisesi	113	7,15	2,92		
Kişilerarası İletişim	¹ Fen Lisesi	140	7,99	2,70	3,064	,016* 1,2,3,4>5
	² Anadolu Lisesi	178	7,92	2,75		
	³ Mesleki ve Teknik Lisesi	144	7,95	3,16		
	⁴ İmam Hatip Lisesi	140	8,02	3,20		
	⁵ Spor Lisesi	113	6,92	2,69		
Kendini Tanıma	¹ Fen Lisesi	140	8,37	2,80	2,922	,021* 1,3,4>5
	² Anadolu Lisesi	178	7,73	2,61		
	³ Mesleki ve Teknik Lisesi	144	8,10	2,92		
	⁴ İmam Hatip Lisesi	140	8,07	3,05		
	⁵ Spor Lisesi	113	7,24	2,80		
Toplam Yaşam Becerileri	¹ Fen Lisesi	140	34,40	9,28	6,857	,000** 1,2,3,4>5
	² Anadolu Lisesi	178	32,85	8,53		
	³ Mesleki ve Teknik Lisesi	144	33,02	9,93		
	⁴ İmam Hatip Lisesi	140	33,15	10,30		
	⁵ Spor Lisesi	113	28,49	9,59		

*p<.05 **p<.01

Tablo 3 incelendiğinde; Fen Lisesine devam eden öğrencilerin yaşam becerileri ölçeğinin sorumluluk alt boyutu ($\bar{x}$ =9,15), kariyer planlama alt boyutu ($\bar{x}$ =8,95), kendini tanıma alt boyutu ($\bar{x}$ =8,37) ile yaşam becerileri toplam puan ortalamaları diğer grupta bulunan öğrencilerin puan ortalamalarına göre daha yüksektir. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda okul türünün yaşam becerileri ölçeği alt boyutlarına ait puanlar ortalamaları ile toplam puan ortalamalarında anlamlı farklılık oluşturmaktadır. Bu farklılığı belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda Spor Lisesine devam eden öğrencilerin yaşam becerileri ölçeği alt boyutları ile ölçek toplam puanları bu farklılığı oluşturmaktadır.

Tablo 4. Öğrencilerin cinsiyete göre yaşam becerileri ölçeği puan ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları

Okul Türü	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	SS	
Fen Lisesi	Kız	74	35,12	8,11	
	Erkek	66	33,74	10,45	
Anadolu Lisesi	Kız	102	33,13	8,68	
	Erkek	76	32,47	8,35	
	Toplam	178	32,85	8,53	
Meslek ve Teknik Lisesi	Kız	70	33,27	11,10	
	Erkek	74	32,78	8,74	
İmam Hatip Lisesi	Kız	75	35,57	10,29	
	Erkek	66	30,53	9,68	
Spor Lisesi	Kız	50	28,48	9,47	
	Erkek	62	28,29	9,68	
Genel Toplam	Kız	371	33,42	9,72	
	Erkek	344	31,65	9,49	
Kaynak	KT	sd	KO	F	p
Okul türü	2493,94	4	623,48	6,98	.000**
Cinsiyet	418,39	1	418,39	4,68	.031*
Okul türü x Cinsiyet	555,37	4	138,84	1,55	.184

*p<.05 **p<.01

Tablo 4. incelendiğinde; Fen Lisesi ($\bar{x}$ =35,12), Anadolu Lisesi ($\bar{x}$ =33,13), Mesleki ve Teknik Lise ($\bar{x}$ =33,27), İmam Hatip Lisesi ($\bar{x}$ =35,57) ve Spor Lisesinde ($\bar{x}$ =28,48) öğrenim gören kız öğrencilerin puan ortalamalarının erkek öğrencilere, İmam Hatip Lisesi kız öğrencilerin puan ortalamaları ise diğer gruplara göre daha yüksektir.

Analiz sonucunda okul türünün ($F=6,98$; $p<.01$), cinsiyetin ($F=4,68$; $p<.05$) yaşam becerileri puanlarında anlamlı farklılık oluştururken; okul türü x cinsiyet interaksyonunun ($F=1,55$; $p>.05$) yaşam becerileri üzerinde farklılık oluşturmadığı saptanmıştır.

Tablo 5. Öğrencilerin yaşa göre yaşam becerileri ölçeği puan ortalamaları standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları

Okul Türü	Yaş	n	$\bar{x}$	SS	
Fen Lisesi	15yaş	64	34,35	8,98	
	16yaş	45	36,62	9,05	
	17yaş	31	31,58	9,68	
Anadolu Lisesi	15yaş	88	31,69	8,30	
	16yaş	53	34,41	8,98	
	17yaş	37	33,37	8,21	
Meslek ve Teknik Lisesi	15yaş	68	33,27	10,35	
	16yaş	36	33,44	9,96	
	17yaş	40	32,20	9,33	
İmam Hatip Lisesi	15yaş	62	36,87	10,42	
	16yaş	36	32,19	9,31	
	17yaş	43	28,79	9,06	
Spor Lisesi	15yaş	42	28,59	9,28	
	16yaş	40	28,85	11,04	
	17yaş	30	27,43	7,84	
Genel Toplam	15yaş	324	33,14	9,70	
	16yaş	210	33,28	9,89	
	17yaş	181	30,73	9,04	
Kaynak	KT	sd	KO	F	p
Okul türü	2400,08	4	600,02	6,84	.000**
Yaş	725,04	2	362,52	4,13	.016*
Okul türü x Yaş	1718,94	8	214,86	2,45	.013*

* $p<.05$ ** $p<.01$

Tablo 5. incelendiğinde; Fen Lisesi ($\bar{x} =36,62$), Anadolu Lisesi ($\bar{x} =34,41$), Mesleki ve Teknik Lise ($\bar{x} =33,44$) ile Spor Lisesine ($\bar{x} =28,85$) devam eden 16 yaş grubu öğrencilerin yaşam becerileri ölçeği puan ortalamalarının 15 yaş ve 17 yaş grubundaki öğrencilerin puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu; İmam Hatip Lisesine devam eden öğrencilerin ise yaşla birlikte yaşam beceri puan ortalamalarının azaldığı görülmektedir.

Yapılan analiz sonucunda; okul türünün ($F=6,84$; $p< 0,01$), yaşın ($F=4,13$; $p< 0,05$) ve okul türü x yaş interaksyonunun öğrencilerin yaşam becerilerine etkisinin anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F=2,45$; $p < 0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada, öğrencilerin yaşam becerilerinde; okul türü, cinsiyet ve yaş değişkenlerinin farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırma sonucunda, farklı tür liselere devam eden öğrencilerin yaşam becerileri puanları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<.05$). Fen Lisesine devam eden öğrencilerin yaşam becerileri ölçeğinin sorumluluk alt boyutu, kariyer planlama alt boyutu, kendini tanıma alt boyutu ile yaşam becerileri toplam puan ortalamaları diğer grupta bulunan öğrencilerin puan ortalamalarına göre daha yüksektir. Kesici (2018) lise öğrencilerinin sorumluluk düzeylerini incelendiği araştırmada okul türünün sorumluluk üzerine etkisinin sınırlı olduğu saptanmış, Meslek Lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin sorumluluk puan ortalamalarını Anadolu Lisesinden yüksek bulunmuştur. Akkoç (2009) Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin kariyer düşüncesine yönelik kaygılarının diğer liselere devam eden öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Karataş ve Yalçın (2015) okul türüne göre kişilerarası iletişim Spor Lisesine devam eden öğrencilerin puan ortalamaları Anadolu Lisesinden yüksek bulmuş fakat Meslek Lisesi ile İmam Hatip Liseleri arasında fark olmadığı belirlenmiştir. Kaplan (2021) göre Güzel Sanatlar Lisesine devam eden öğrencilerin kendini tanıma düzeyleri Meslek Lisesine devam eden öğrencilerden yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmada; okul türüne göre Fen Lisesine devam eden öğrencilerin sorumluluk, kariyer planlama, kendini tanıma puan ortalamalarının yüksek olması daha disiplinli ve düzenli okul yaşamının etkileri olarak değerlendirilebilirken, diğer liselere devam eden öğrencilerin kişilerarası iletişim puanlarının yüksek olması sosyalleşme ihtiyaçlarına daha fazla cevap verebilmelerinden kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Cinsiyet değişkenine göre; Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Lisesi, İmam Hatip Lisesi ve Spor Lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin puan ortalamalarının erkek öğrencilere, İmam Hatip Lisesi kız öğrencilerin puan ortalamalarının ise diğer gruplara göre daha yüksektir. Araştırma sonuçlarından farklı olarak Bozdağ ve Sarı (2021) lise öğrencilerinin çoklu zeka alanları ile sporda yaşam becerilerini inceledikleri çalışmalarında sporun erkek öğrencilerde yaşam becerilerine etkilerinin kız öğrencilerden yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Kalkan (2018) ortaokul öğrencilerinde okul güvenliği ve yaşam becerilerini incelediği çalışmasında yaşam becerilerinin duygu alanı, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte olduğunu ve kız öğrencilerin duygu alanındaki yaşam becerilerinin erkek öğrencilerden daha fazla olduğu saptamıştır. Singh (2019) ilköğretim düzeyinde kız ve erkek öğrencilerin yaşam becerilerini incelediği çalışmasında, ilköğretim düzeyindeki kız ve erkek öğrencilerin yaşam becerileri düzeylerinin eşit olduğunu ve ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin yaşam becerileri üzerinde cinsiyetin herhangi bir etkisinin olmadığı saptamıştır. Meenu ve Rani (2021) ortaokul öğrencilerinde yaşam becerilerini inceledikleri çalışmalarında bilişsel, kişilerarası ve genel yaşam becerilerine saygı boyutlarında cinsiyetler arası farklılıklar olduğunu; fakat kişisel yaşam becerisinde cinsiyet farklılığı olmadığı bulmuşlardır. Araştırmada; cinsiyete göre farklılaşan yaşam becerileri kız öğrencilerin istek ve gereksinimleri, güçlü ve güçsüz yanları, hedef, değer ve alışkanlıklarının farkında olması, kendini tanıma, sorumluluk alma, kendini ifade edebilme becerisinin yüksek olmasına bağlı olarak kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla yaşam becerilerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Yaş değişkenine göre; Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Lisesi ile Spor Lisesine devam eden 16 yaşındaki öğrencilerin yaşam becerileri ölçeği puan ortalamalarının 15 yaş ve 17 yaş grubundaki öğrencilerin puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu; İmam Hatip Lisesine devam eden öğrencilerin ise yaşla birlikte yaşam beceri puan ortalamalarının azaldığı görülmektedir. Araştırma sonuçlarından farklı olarak Kalkan (2018) ortaokul öğrencilerinde yaşam becerileri ve okul güvenliğini incelediği çalışmasında, araştırmaya dahil edilen 11,12,13 ve 14 yaş öğrencilerin yaşam becerileri arasında herhangi bir fark bulamamıştır. Mahipatsinh, Chavda ve Trivedi (2015) farklı öğrenci gruplarında yaşın beceri gelişimine etkisini inceledikleri araştırmalarında, öğrencilerin yaşı arttıkça yaşam becerilerinde önemli fark olduğunu ayrıca kızların belirli yaş grubunda yaşam becerilerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Araştırmada; 16 yaş grubu yaşam becerileri puan ortalamalarının daha yüksek olmasının nedeni 15 yaş grubu öğrencilerin lise 1. sınıf olmaları liseye giriş sınavından yeni çıkmış olmalarından dolayı ve okula adaptasyon sürecinde bulunmaları, 17 yaş grubu öğrencilerinin ise Lise 3. sınıf olmaları dönemin sonu itibarıyla üniversiteye hazırlık aşamasına gelmeleri bu durumun sonucu olarak düşünülebilir.

ÖNERİLER

- ✓ Lise öğrencilerine uygulanan yaşam becerileri ölçeği farklı değişkenler ilave edilerek incelenebilir.
- ✓ Puan ortalamaları düşük olan değişkenlere yönelik okul rehberlik servislerinin öncülüğünde okul yönetimi ve öğretmenlerin işbirliği ile yaşam becerileri desteklenmelidir.
- ✓ Yaşam becerileri, diğer tüm dersler gibi okullar arasında kıyaslanmalı okullar arası yaşam becerileri farklılıklarının en aza indirgenmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
- ✓ Araştırma örneklemini Kırıkkale ili merkezinde bulunan resmi liselere devam eden 9, 10 ve 11. sınıflar ile kısıtlı kalmıştır. İlerleyen çalışmaların farklı şehirler ve 12. sınıflar dahil edilerek yapılması alanyazına çeşitlilik sağlayacaktır.
- ✓ Araştırmada Kutsal ve Nazlı (2021) “Yaşam Becerileri Ölçeği-Lise Formu” kullanılmıştır. Yapılacak olan diğer araştırmalarda farklı ölçeklerin kullanılmasının alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

1. Akkoç, F. F. (2009). “Lise Öğrencilerinin Kariyer Düşüncelerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi”, *Doktora Tezi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir*.
2. Altınova, H. H. & Çiftçi, E. G. (2013). “Yaratıcı Dramanın Kendini Tanıma Düzeyine Etkisi”, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 8(15):28-47.
3. Atalay, E. (2021). Kariyer Yönetimi ve Güncel Kariyer Sorunları, *Gazi Kitapevi, Ankara*.
4. Bahçeci, D. & Kuru M. (2008). Portfolyo Değerlendirmenin Üniversite Öğrencilerinin Öz-Yeterlik Algısı ve Yaşam Becerileri Üzerine Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 97-111.
5. Bozdağ, B. & Sarı, H. G. (2021). “Lise Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Alanları ve Sporda Yaşam Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1): 130-144.

6. Bulgur, N. E. & Bal, Y. (2021). “Kariyer Planlama İle Kişisel Başarı Algısı Arasındaki İlişki ve Demografik Faktörlerin Rolü”, *Journal of International Social Research*, 14(82):1307-9581.
7. Büyüköztürk, Ş. (2019). “Kestirisel İstatistik”, *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 26(2):409-428.
8. Cesim, Ö. B.; Abaoğlu, H.; Çelik, Z. & Demirok, T. (2019). “Çocuk ve Ergenlerde Yaşam Becerileri ve Ergoterapi”, *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 6(3):264-275.
9. Çıkrıkçı, Ö. & Çınpolat, E. (2021). “Kişilerarası İletişim Yetkinliği Envanteri'nin (KİYE) Türkçeye Uyarlanması”, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2):757-775.
10. Dhingra, R. & Chauhan, K. S. (2017). “Assessment of Life-skills of Adolescents in Relation to Selected Variables”, *International Journal of Scientific and Research Publications*, 7(8):201-212.
11. Gökçalp, A. (2021). “Sorumluluk Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması”, *Gelecek Vizyonlar Dergisi*, 5(1):31-38.
12. Göl-Güven, M. (2019). Lions Quest Yaşam Becerileri Programının Türkiye'deki Uygulama Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50, 254–282.
13. Huang, C. C.; Chen, Y.; Jin, H.; Stringham, M.; Liu, C. & Oliver, C. (2020). “Mindfulness, Life Skills, Resilience, and Emotional and Behavioral Problems for Gifted Low-income Adolescents in China”, *Frontiers in psychology*, 11, 594.
14. İşmen Gazioğlu, A. E., & Canel, A. N. (2015). A School-Based Prevention Model in the Fight Against Addiction: Life Skills Training. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 2(2), 5–44.
15. Kaban, A. L. (2019). “Kişilerarası İletişimde Duygusal Bulaşmanın Rolü: Öğretmen Öğrenci İletişimi Üzerine Bir Araştırma”, *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 6(1):87-108.
16. Kalkan Altınok, S. (2018). “Ortaokul Öğrencilerinde Yaşam Becerileri ve Okul Güvenliği”, *Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep*.
17. Kaplan, V. (2021). “Lise Öğrencilerinin Benlik Saygılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Temel Eğitim*, (12):25-38
18. Karasar, N. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemi, *Nobel Yayıncılık, Ankara*.
19. Karataş, İ. & Yalçın, K. (2015). “Adölesan Bireylerin İletişim Becerilerinin İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya*.
20. Kesici, A. (2018). “Lise Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(3):965-985.
21. Kutsal, D. & Nazlı, S. (2021). “Yaşam Becerileri Ölçeği-Lise Formu'nun Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması”, *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(3):1310-1326.
22. Mahipatsinh D.; Chavda & Trivedi B. S. (2015). “Impact of Age on Skills Development in Different Groups of Students”, *Semantic Scholar*, 5(1):2010-3689
23. Meenu & Rani, R. (2021). “Life Skills Among Secondary School Student: A Study Across Gender”, *International Journal of Multidisciplinary Educational Research*, 3(7):2277-7881.
24. Özen, Y. (2015). Sorumluluk Eğitimi, *Vize Yayıncılık, Ankara*.
25. Özmete, E. (2009). “Gençlere Yönelik Yaşam Becerileri Eğitimi Programının Geliştirilmesi ve Uygulanması”, *TUBİTAK Ulakbilim Tr Dizin*.
26. Shek, D. T.; Lin, L.; Ma, C.; Yu, L.; Leung, J. T.; Wu, F. K. & Dou, D. (2021). “Perceptions of Adolescents, Teachers and Parents of Life Skills Education and Life Skills in High School Students in Hong Kong”, *Applied Research in Quality of Life*, 16(5):1847-1860.
27. Singh, B. (2019). “Life Skills Among Male and Female Students at Elementary Level”, *Researchgate*, 8(2):2349-9443.
28. Şimşek, N. (2019). “Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeğinin Geçerlik Güvenilirlik Çalışması”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1):261-270.
29. Tabachnick G. B. & Fidell L. S. (2013). “Using Multivariate Statistics”, *Pearson Education, Inc*.

- 30.Tekke, M. & Coşkun, M. (2019). “Kendini Tanıma, Kendini Gerçekleştirme, Kendini Aşmışlık, Potansiyelini Tam Kullanan Kişi: Kişilerarası İletişim”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(70):790-797.
- 31.Ulus, L. (2018). “Ergen Bireyler İçin Yaşam Becerileri”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(12):516-537.